

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Loovuse, ettevõtluse ja liikuvuse edendamine hariduse ja koolituse valdkonnas”

(omaalgatuslik arvamus)

(2015/C 332/03)

Raportöör: Vladimíra DRBALOVÁ

16. oktoobril 2014 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Loovuse, ettevõtluse ja liikuvuse edendamine hariduse ja koolituse valdkonnas”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 7. mail 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 508. istungjärgul 27.–28. mail 2015 (27. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 88, vastu hääletas 8, erapooletuks jäi 21.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab Euroopa Komisjoni ja Euroopa Ülemkogu eesistujariikide kolmiku ühist algatust keskenduda ettevõtlusalasele haridusele ⁽¹⁾ ning edendada ettevõtlusvaimu Euroopas.

1.2. Komitee soovib liikmesriikidel pöörduda tagasi hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö strateegilise raamistiku juurde (HK 2020), mis põhineb siiani väga aktuaalsel 2006. aasta Oslo tegevuskaval.

1.3. Komitee soovib liikmesriikidel töötada välja oma ettevõtlusalase hariduse strateegiad või lisada ettevõtluse käsitlus oma riiklikesse elukestva õppe strateegiatesse.

1.4. Komitee kutsub üles võtmepädevuste järkjärgulisele arendamisele, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu soovitus (2006) ⁽²⁾, eesmärgiga aidata parandada kohanemisvõimet, tööalast konkurentsivõimet, sotsiaalset kaasatust ja liikuvust.

1.5. Kõrge kvaliteediga praktika, õpipoisiõpe, kaheosaline õppesüsteem või muud tööpõhise õppe vormid, starditoetused ja inkubaatorprogrammid, vabatahtlik tegevus ja spordiüritused võivad kergendada üleminekut koolist tööle või füüsilisest isikust ettevõtjaks.

1.6. Menetlused väljaspool kooli omandatud teadmiste tunnustamiseks vajavad täiustamist ning tunnustamisprotsesside kujundamisse tuleb kaasata nii õpilased, õpetajad kui ka tööandjad ja see peab neid motiveerima ⁽³⁾.

1.7. Ettevõtlusalast haridust tuleb sellegipoolest käsitleda mitte üksnes üldist ettevõtluskeskkonda, vaid ka sotsiaalset keskkonda arvestades. Ettevõtlusoskusi tuleks asjakohaselt käsitleda kõigil haridus- ja koolitustasanditel alates algklassidest sellisel viisil, mis võimaldab nende pidevat arendamist kogu õppekava ulatuses.

⁽¹⁾ Määratlus punktis 5.3.

⁽²⁾ Soovitus 2006/962/EÜ, 18. detsember 2006, ELT L 394, 30.12.2006, lk 10.

⁽³⁾ ELT C 214, 8.7.2014, lk 31.

1.8. Komitee toetab liikmesriikidele adresseeritud Euroopa Komisjoni ettepanekut töötada võtmepädevuste raamistiku raames välja ettevõtluspädevuse võrdlusraamistik. See aitaks tagada kooskõlastatud lähenemisviisi eri haridustasandite vahel ning mitteformaalse ja informaalset õppe arvessevõtmise.

1.9. Komitee kutsub liikmesriike üles kehtestama õpetajate, koolitajate ja haridusasutuste juhtide programmi, milles keskendutakse ettevõtlusoskuste ja -hoiakute arendamisele. Samal ajal peaksid haridusasutused pakkuma õpikeskkondi, mis edendavad ettevõtlusvaimu ja on avatud laiemale kogukonnale.

1.10. Komitee rõhutab, kui oluline on partnerlus eri sidusrühmade – ametiasutused, koolid, ettevõtted, tööturu asutused ja perekonnad – vahel, toonitades eelkõige sotsiaalpartnerite rolli tegelikele vajadustele suunatud ametialaste ja valdkonnaüleste pädevuste arendamisel.

1.11. Komitee kutsub liikmesriike üles kasutama kõiki olemasolevaid programme ja vahendeid, et toetada ettevõtlust hariduses ja koolituses ning loovuse, innovatsiooni ja liikuvuse valdkonnas. Komitee kutsub komisjoni üles toetama liikmesriike ja andma neile asjakohast abi programmi „Erasmus+” rakendamisel, tagades, et kõik selle vahendid toimivad nõuetekohaselt.

2. Euroopa poliitikaraamistik

2.1. Euroopa Ülemkogu 26.–27. juuni 2014. aasta järelduste I lisas esitatud dokumendi „Liidu strateegiline tegevuskava muutuste aegadel”⁽⁴⁾ üks prioriteete oli aidata kõigil arendada oskusi ning kasutada oma andeid ja võimalusi elus, edendades kaasaegse majanduse jaoks vajalikke oskusi ja elukestvat õpet.

2.2. Selleks et aidata kaasa strateegia „Euroopa 2020” läbivaatamisele, algatas eesistujariik Itaalia⁽⁵⁾ poliitilise arutelu hariduse ja koolituse tulevase rolli kohta riiklikes ja ELi majanduskasvu tegevuskavades. Eesistujariik Läti jätkab ka digitaalsete võimaluste edendamist ja ettevõtlusalase hariduse soodustamist, eriti kohalikul tasandil⁽⁶⁾.

2.3. Hariduse, noorte, kultuuri ja spordi nõukogu rõhutas oma 12. detsembri 2014. aasta järeldustes⁽⁷⁾, et nii ettevõtlus kui ka haridus on aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia „Euroopa 2020” prioriteetid. Ettevõtlusvaimu edendamine võib tuua inimestele tööelus märkimisväärset kasu.

3. Üldised märkused

3.1. Ettevõtlusharidusele keskendumine tähendab tagasipöördumist **Oslo tegevuskava „Ettevõtlusharidus Euroopas”**⁽⁸⁾ juurde, edendades hoogsamalt ettevõtlusvaimu ühiskonnas ning **strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal (HK 2020)**⁽⁹⁾.

3.2. Loovus ja innovatsioon on äärmiselt olulised ettevõtete arenguks ning Euroopa konkurentsivõimeks rahvusvahelisel tasandil. Kui tahame edendada majanduskasvu ja konkurentsivõimet, on väga tähtis investeerida haridusse ja oskusi arendavasse koolitusse. Esmane väljakutse on edendada kõigi kodanike seas valdkonnaüleste põhipädevuste (nt digipädevus, õppima õppimine, algatusvõime ja ettevõtlikkus ning kultuuriline teadlikkus) omandamist⁽¹⁰⁾.

⁽⁴⁾ EUCO 79/14, lk 15.

⁽⁵⁾ Eesistujariigi Itaalia tööprogramm „Euroopa – uus algus”, lk 72.

⁽⁶⁾ Eesistujariigi Läti korraldatud konverents Riias 11.–12. veebruaril 2015 „Piirkondade ettevõtlus Euroopa Liidu konkurentsivõime suurendamiseks”.

⁽⁷⁾ Nõukogu 12. detsembri 2014. aasta järeldused ettevõtluse kohta hariduses ja koolituses, ELT C 17, 20.1.2015, lk 2.

⁽⁸⁾ Oslo Agenda for Entrepreneurship Education in Europe, 2006.http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/education-training-entrepreneurship/policy-framework/2006-conference/index_en.htm

⁽⁹⁾ Nõukogu järeldused, 12. mail 2009, mis käsitlevad strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal („ET 2020”), ELT C 119, 28.5.2009, lk 2.

⁽¹⁰⁾ Kooskõlas punktiga „Strateegiline eesmärk nr 4: loovuse ja innovaatsiooni, sealhulgas ettevõtlikkuse suurendamine kõikidel haridus- ja koolitustasanditel” nõukogu 12. mai 2009. aasta järeldustes (ET 2020).

3.3. Tööturu vaatlusrühma konverents teemal „Uute ettevõtete asutamise toetamine majanduskasvu ja töökohtade loomiseks”⁽¹¹⁾ näitas selgelt, et ettevõtlusalast haridust tuleks vaadelda laiemas sotsiaalses keskkonnas. Sellegipoolest peaks ettevõtluskeskkond olema suunatud ettevõtete asutamise hõlbustamisele, bürokraatia vähendamisele ning tööturu turvalise paindlikkuse käsitlemisele. Käivituseelset, tegevuse alustamise ja ettevõtte arendamise stiimuleid saab tõhusalt siduda muude aktiivsete tööturumeetmetega ning neid tuleb vaadelda ka ettevõtluse toetamise ja ettevõtete arendamise laiemas raamistikus.

3.4. Euroopa väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act”⁽¹²⁾ läbivaatamine kujutab endast ainulaadset võimalust tugevdada seoseid VKEdele suunatud meetmete ning ettevõtlusalase hariduse vahel, kasutades kõiki olemasolevaid vahendeid, sh näiteks COSME. VKEde oskuste ja kõigi innovatsiooni vormide täiendamise edendamine on üks kümnest juhtpõhimõttest ELis VKEdele võrdsete võimaluste loomisel.

4. Valdkonnaülesed oskused

4.1. Hariduse ja koolituse eesmärk peaks olema anda kõigile õppijatele, sõltumata nende soost, sotsiaal-majanduslikust taustast või erivajadustest, võimalus arendada ettevõtluseks vajalikke oskusi ja pädevusi.

4.2. Lisaks sellistele põhioskustele nagu lugemine, kirjutamine ja arvutamine nõuab ettevõtlus mitmesuguste võtmepädevuste järkjärgulist arendamist, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2006. aasta soovitusel, sh algatusvõime ja ettevõtlikkus ning suutlikkus mõtteid tegudeks muuta. Sellega kaasneb loominguilisus, uuendusmeelsus ja riskivalmidus, samuti oskus kavandada ja juhtida projekte oma eesmärkide saavutamiseks.

4.3. Tagamaks, et Euroopa kodanikud saavad kogu Euroopas vabalt reisida, töötada ja õppida, on eriti oluline võõrkeelteoskus, mis muutub noorte jaoks järjest tähtsamaks⁽¹³⁾.

4.4. Digitaalse ühtse turu ajajärgul on digitaalne ettevõtlus ülioluline uute töökohtade, uuenduslike ideede ja innovatsiooni kiirendavate klasterite loomiseks. EL peab välja töötama poliitilise raamistiku, mis edendab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia alaseid oskusi ning julgustab liikmesriike üksteiselt õppima, kuidas vastavalt ettevõtete vajadustele suurendada IKT-oskustega koolilõpetajate arvu ja parandada nende oskuste kvaliteeti.

4.5. Meil tuleb vallandada naiste tohutu potentsiaal ning uurida nende ainulaadset lähenemisviisi inimeste ja ettevõtete juhtimisele. Liikmesriigid peaksid tihedas koostöös asjaomaste sidusrühmadega rakendama programme, mis keskenduvad ettevõtete ja ettevõtlusoskuste arendamisele ning naiste juhitavate ettevõtete kaasamisele ülemaailmsetesse tarneahelatesse⁽¹⁴⁾.

5. Kuidas edendada ettevõtlusvaimu

5.1. Ettevõtlusoskused on olulised nii elus üldiselt kui ka selleks, et anda inimestele rohkem võimalusi ise oma tulevikku kujundada. Ettevõtlusoskusi tuleks asjakohaselt käsitleda kõigil haridus- ja koolitustasanditel alates algklassidest sellisel viisil, mis võimaldab nende pidevat arendamist kogu õppekava ulatuses.

⁽¹¹⁾ Komitee tööturu vaatlusrühma 35. koosolek, 13. november 2014.

⁽¹²⁾ COM(2008) 394.

⁽¹³⁾ Euroopa Komisjoni strateegiline raamistik: 1) Barcelona eesmärk, mille riigipead ja valitsusjuhid kiitsid heaks 2002. aastal, ning 2) riik ja valitsus. 2008. aasta teatises „Mitmekeelsus: Euroopa rikkus ja ühine kohustus” esitatakse komisjoni meetmed asjaomases valdkonnas.

⁽¹⁴⁾ Research Report 2013, Entrepreneurs: What can we learn from them? Part.2/3 – Inspiring female entrepreneurs. CIPD (Chartered Institute of Personnel and Development).

5.2. Kõigil kooliõpilastel peaks olema võimalus osaleda praktikaprogrammides, mis aitaksid arendada nende oskusi. Edusammude hindamiseks ja ettevõtlusoskuste omandamise tõendamiseks väljatöötatud vahendid peaksid keskenduma edasiste töökogemuste kvaliteedi parandamisele. Hea näide on Soome tööprogramm „Yrittäjyyskasvatus”⁽¹⁵⁾, millega nähakse ette ettevõtlusalane koolitus eri haridustasanditel.

5.3. Ettevõtlusalane haridus on määratletud kui ametliku õpetuse kogum, mille abil teavitatakse, koolitatakse ja õpetatakse kõiki, kes on huvitatud osalemisest sotsiaal-majanduslikus arengus projekti kaudu, millega edendatakse ettevõtlusalast teadlikkust, ettevõtete loomist või väikeettevõtete arendamist⁽¹⁶⁾.

5.3.1. Praegu paneb Euroopa kõik oma lootused dualsete süsteemide toetamisele ja arendamisele ning samalaadsete tööpõhise õppe vormidele. Selliseid süsteeme kasutavad liikmesriigid saavutavad pikas perspektiivis häid tulemusi ja noorte töötuse tase on neis ELi keskmisest madalam.

5.3.2. Praktika on oluline vahend tulla toime tööpuuduse ja oskuste mittevastavusega ning tagada üleminek hariduse omandamiselt tööturule. Praktika kaasamist õppekavadesse tuleks rohkem toetada⁽¹⁷⁾.

5.3.3. Praktika, mille eesmärk on edendada töötajate ettevõtlust soosivaid hoiakuid ja töötajatest lähtuvat või sotsiaalset ettevõtlust, võib pakkuda edukaid näiteid töövõtjaosalusega süsteemidest, mille eesmärk on saavutada nende ettevõtete majanduslikud ja sotsiaalsed eesmärgid, kus nad töötavad.

5.3.4. Vabatahtlik tegevus võib kujutada endast väärtuslikku kogemust oskuste arendamiseks. Peamised mitteformaalse hariduse pakkujad on noorteorganisatsioonid. Oma haridusprogrammide kaudu aitavad nad välja töötada mitmeid valdkonnaüleseid pädevusi, nagu meeskonnatöö, suhtlemisoskus, algatusvõime ja riskide võtmine. Noored saavad oma vigadest õppida turvalises keskkonnas (vastupidiselt tegelikule ärimaailmale).

5.4. Euroopa Komisjon avaldas 2012. aastal aruande „Ettevõtlusalane haridus Euroopa koolides”⁽¹⁸⁾, milles keskendutakse riiklikele strateegiatele, õppekavadele ja õpitulemustele. Praegu toetab enamik Euroopa riike ettevõtlusalast haridust ja vastu on võetud mitu eri lähenemisviisi: 1) konkreetsed strateegiad ja tegevuskavad, milles keskendutakse eranditult ettevõtlusalasele haridusele, 2) laiemad haridus- või majandusstrateegiad, mis hõlmavad ettevõtlusalase hariduse eesmärgi, 3) ettevõtlusalase hariduse eesmärkidega seotud üksikud või arvukad algatused.

5.5. Kõik inimesed ei ole äriameesteks või -naisteks sündinud. Ettevõtlusvaim annab neile vaid rohkem võimalusi oma kutsealal edu saavutada. Kuid neid, kellel on annet äritegevuseks ja julgust oma ettevõtlusvaim tegevusse rakendada, tuleks aidata.

5.5.1. Ettevõtlusinkubaatorid on innovatsiooni- ja ettevõtluskeskused. Neid võib leida paljudes ülikoolides ja need loovad turvalise keskkonna, milles üliõpilased saavad erialast nõu äriideede elluviimiseks ja riskide võtmiseks nii, et nendega ei kaasneks negatiivset mõju ega läbikukkumiskultuuri. Inkubaatoritega ärikoolide õppuritel võib olla hõlpsam idufirmaga ühineda või oma ettevõtte käivitada.

5.5.2. Ettevõtlusoskusi saab omandada ka oskuste arendamise programmide kaudu, mida korraldatakse väljaspool üldiseid haridussüsteeme. Need programmid võivad hõlmata kogunud koolitajate, ettevõtjate ja ettevõtlusspetsialistide pakutatavat juhendamise- ja nõustamistegevust. Lisaks sellele, et programmid aitavad anda potentsiaalsetele ettevõtjatele väärtuslikku ettevõtlusalast oskusteavet, võimaldavad need ka välja arendada olemasolevate ettevõtete ja ettevõtjate kontaktide võrgustiku.

⁽¹⁵⁾ Soome Haridusministeerium (2009) „Ettevõtlusalase hariduse suunised”, Helsinki.
Soome tööhõive- ja majandusministeerium (2012) „Ülevaade ettevõtlusest 2012. aastal”.

⁽¹⁶⁾ Vt UNESCO ja UNEVOCi määratlus.

⁽¹⁷⁾ ELT C 214, 8.7.2014, lk 36.

⁽¹⁸⁾ Eurydice, aprill 2012, „Ettevõtlusalane haridus Euroopa koolides”.

5.5.3. Kaubandus- ja tööstuskodade korraldatud ettevõtlusoskuste koolitustel kogu Euroopas kasutatakse mitmekesiseid õpetamis- ja praktikavorme, mis toetavad inimesi ettevõtlusprojektide määratlemisel ja algatamisel, vajalike vahendite leidmisel ja mobiliseerimisel ning projektiga seotud riskide võtmisel. Need on järgmised: Entrepreneurial Skills Pass (Austria)⁽¹⁹⁾, Startup@Campus (Belgia)⁽²⁰⁾, Incuba' school (Prantsusmaa), Long night of Start-ups (Saksamaa)⁽²¹⁾, New Entrepreneurs Day (Hispaania) ning Bright and Young (Belgia)⁽²²⁾.

5.6. Sidusrühmad ja kodanikuühiskonna organisatsioonid võivad etendada olulist rolli, aidates tõhusalt rakendada ja ellu viia algatusi, mille eesmärk on soodustada ettevõtlust ja edendada ettevõtlusvaimu. Üks näide on Soome sauna käivitusfond⁽²³⁾, mille Soome ettevõtjad asutasid koostöös mitme avaliku sektori sidusrühmaga.

6. Kuidas ettevõtlusoskusi tunnustada ja läbipaistvamaks muuta

6.1. Jätuvad raskused seoses oskuste ja kvalifikatsioonide tunnustamise ja läbipaistvusega takistavad oskuste ja kvalifikatsioonide õige kombinatsiooni väljatöötamist ning liikuvust, mida on tarvis, et saavutada oskuste ja töökohtade parem vastavus ning aidata hoogustada konkurentsivõimet ja heaolu.

6.2. Euroopa tasandil on loodud mitmeid vahendeid koostöö soodustamiseks kogu ELis kutsehariduse ja -koolituse ning kõrghariduse kaudu omandatud oskuste ja pädevuste läbipaistvuse ja tunnustamise kaudu⁽²⁴⁾.

6.3. Lisaks nimetatud vahenditele on mitme algatuse eesmärk lahendada oskuste mittevastavuse probleem. Need on Euroopa oskuste, pädevuste, kvalifikatsioonide ja ametite Euroopa klassifikaator (ESCO) ning ELi oskuste ülevaade. Liikuvuse hõlbustamiseks on meil veel Europassi raamistik, sealhulgas Europass CV ja Euroopa oskuste pass, ning hiljuti muudetud kutsekvalifikatsioonide tunnustamise direktiiv⁽²⁵⁾.

6.4. Suurema sidususe tagamine Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku (EQF), Euroopa ainepunktisüsteemide (ECTS ja ECVET) ning oskuste, pädevuste, kvalifikatsioonide ja ametite Euroopa klassifikaatori (ESCO) vahel, aitaks tagada kvalifikatsioonide tunnustamise, mitteformaalse ja informaalse õppe valideerimise ning elukestva nõustamise. See protsess peab jääma kõikehõlmavaks ning sellega peaks kaasnema mitmesuguste asjaomaste vahendite põhjalik hindamine, et tagada nende tõhusus.

6.5. Ka teatise „Hariduse ümbermõtestamine“⁽²⁶⁾ tõstetakse esile vajadust tunnustada, hinnata ja valideerida oskusi, mida inimesed saavad väljaspool kooli, et anda nii potentsiaalsetele tööandjatele oskustest ülevaade. Väljaspool klassiruumi omandatud oskused on olulised siis, kui kaalutakse kellegi töölevõtmist; siiski ei tohiks panna selliste oskuste hindamise ja kontrollimise koormat üksnes tööandjate õlule.

6.6. Kvalifikatsioonide ülekandmist toetavad täiendavad poliitikameetmed ja raamistikud on üldjuhul seotud olemasolevate ELi õigusaktidega ja mitmed neist on riiklikud algatused eelneva õppimise valideerimiseks liikmesriigi tasandil. Selliste riiklike algatuste süstemaatiline kontroll ja järelevalve peaksid olema suunatud heade tavade kindlakstegemisele ning vastastikuse õppimise ja ühiste põhimõtete edendamisele⁽²⁷⁾.

⁽¹⁹⁾ Entrepreneurial Skills Pass (Austria).

⁽²⁰⁾ Startup@Campus (Belgia).

⁽²¹⁾ Long night of Start-ups (Saksamaa).

⁽²²⁾ Bright and Young (Belgia).

⁽²³⁾ Teknolooiateollisuus (2012), Uusi Startup-säätiö vauhdittamaan suomalaisia kasvuyrityksiä (Helsinki).

⁽²⁴⁾ Keskne vahend on Euroopa kvalifikatsiooniraamistik (EQF), mida kohaldatakse kõigile kvalifikatsiooniliikudele ja -tasemetele; kutsehariduse ja -koolituse vahendite hulka kuuluvad Euroopa kutsehariduse ja -koolituse ainepunktide süsteem (ECVET) ning Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistik kutsehariduse ja -koolituse valdkonnas (EQAVET). Kõrghariduse vahendite hulka kuuluvad Euroopa kõrghariduse kvaliteedi tagamise standardid ja suunised (ESG) ning Euroopa ainepunktisüsteem (ECTS).

⁽²⁵⁾ ELi direktiiv 2013/55/EL.

⁽²⁶⁾ COM(2012) 669 final.

⁽²⁷⁾ Põhineb peagi valmival Eurofoundi aruandel (2015) „Noorte ettevõtlus Euroopas“, EF 1507.

6.7. Komitee toetab Euroopa Komisjoni ettepanekut töötada võtmepädevuste raamistiku raames välja ettevõtluspädevuse võrdlusraamistik, liigendades pädevused põhiosadeks Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku õpitulemuste kirjelduste ja tasemetel alusel. See aitab tagada kooskõlastatud lähenemisi eri haridustasandite vahel ning mitteformaalse ja informaalset õpetust arvessevõtmiseks.

6.8. Komitee kiidab heaks järgmised kaks Euroopa Komisjoni ja OECD koostööalgatust:

- 1) „**Ettevõtlus 360**”⁽²⁸⁾, mille eesmärk on suurendada ettevõtluse osakaalu koolides ning tehnika- ja kutseõppeasutustes. See algatus pakub vabalt kättesaadavat enesehindamise vahendit, millega toetatakse institutsioone ja üksikuid õpetajaid, aidates neil arendada oma strateegiaid ja tavasid ettevõtluse edendamiseks,
- 2) veebipõhine vahend **HEInnovate**, mis aitab kõrgharidusasutustel edendada ettevõtlikumat ja innovaatilisemat mõtteviisi rahvusvahelises kontekstis⁽²⁹⁾.

7. Õpetajate, koolitajate ja haridusjuhtide roll

7.1. Õpetajatel ja haridustöötajatel on oluline roll õppimise hõlbustamisel ja ideede võimendamisel. Uute õppeprotsesside ja õppetehnoloogiate kasutuselevõtt klassiruumides ei ole lihtne ülesanne ja nõuab kvalifitseeritud õpetajaid, kes protsessi juhiksid⁽³⁰⁾. Nad peavad edendama alternatiivseid ja mitteformaalseid lähenemisi õppimisele ning kohaldama individuaalset suhtumist.

7.1.1. Õpetajate ja juhendajate kvaliteet on oluline selleks, et tagada ettevõtluskoolituse programmide edu ja tulemuslikkus. Eelkõige oma äritegevuse algetapis olevad potentsiaalsed ettevõtjad väärtustavad kogemusi ja kogunud õpetajate oskusteavet, mida jagavad näiteks vanemad ettevõtjad, kes saavad rääkida omaenda kogemustest⁽³¹⁾.

7.1.2. Üks näide ettevõtluskoolituse programmide tõhususest on Iirimaa ettevõtlusõpetuse riikliku sihtasutuse korraldatud programm⁽³²⁾, millega pakutakse intensiivset koolitajate koolitamist väljaõpet, et anda teise astme õpetajatele ja noortele töötajatele vajalikke oskusi ja ressursse, et ettevõtluskoolitus edukalt noorteni viia. Osalejad, kes selle programmi edukalt läbi teevad, saavad sertifitseeritud ettevõtluskoolitajate kvalifikatsiooni.

7.1.3. Teine näide on Madalmaade ettevõtluse ja hariduse tegevuskava⁽³³⁾, mille eesmärk on edendada õpilastes ettevõtlusvaimu ja -hoiakuid, kinnistades ettevõtlusalased oskused ja teadmised Madalmaade haridussüsteemi. Tegevuskava on koostatud eri kavade, mille eesmärk on pakkuda õpilastele ettevõtlusoskuse arendamiseks laia valikut tegevusi nende haridustee eri etappides, samuti läbi viia koolitusi, mis lihtsustavad ettevõtlusharidust õpetajate jaoks.

7.2. Õpetajad, koolitajad ja haridusjuhid peaksid püüdma arendada oma loovust ja innovatiivset suhtumist, kusjuures koolid peaksid pakkuma ettevõtlikkude meelelaadi soodustavat ja laiemale kogukonnale avatud õpikeskkonda.

7.3. 2013. aasta juunis avaldas komisjon suunised haridustöötajatele⁽³⁴⁾, milles on sedastatud aluspõhimõtete loetelu ettevõtlikele õpetajatele, kes hindavad kvalitatiivseid õpitulemusi, interdistsiplinaarset õppimist, õpetajate koolitust ja täiendõpet, juhendamist ja innovatsiooni ettevõtluspedagoogikas ning esitavad praktiliste näidete varal olulisi seisukohti.

⁽²⁸⁾ The OECD Entrepreneurship 360 project.

⁽²⁹⁾ HEInnovate.

⁽³⁰⁾ ELT C 214, 8.7.2014, lk 31.

⁽³¹⁾ Põhineb peagi valmival Eurofoundi aruandel (2015) „Noorte ettevõtlus Euroopas”, EF 1507.

⁽³²⁾ NFTE programm.

⁽³³⁾ Kavade Voortgangsrapportage Programma onderwijs en ondernemerschap ja Landbouw en Innovatie, Brief Onderwijs en Ondernemerschap.

⁽³⁴⁾ Konsultatsiooniettevõtte GHK poolt Euroopa Komisjoni ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraadi jaoks koostatud juhend „Ettevõtlusalane haridus – juhend haridustöötajatele”.

7.3.1. Ettevõtlusalase õpetajakoolituse asutused peaksid välja töötama selge hariduskontseptsiooni, et õpetajad oleksid suutelised õpetama ka tööturu vajadusi arvesse võttes. Ettevõtlusvaimu toetav haridus peab olema valdkonnaülese lähenemisviisina integreeritud ja õppekava läbiv aine.

7.3.2. Ettevõtlusalase õpetajakoolituse programmid peaksid motiveerima õpetajaks õppijaid arendama oma ettevõtlusalaseid teadmisi, oskusi ja hoiakuid.

7.3.3. Tuleks toetada tasuta ja avatud lähtekoodiga digitaalsete ja veebipõhiste vahendite arendamist ettevõtlusoskuste õpetamiseks ning uurida koostöö tegemise võimalusi avatud lähtekoodi kogukonnaga, et edendada tasuta ettevõtlusvahendeid ja selliseid vahendeid käsitlevaid koolitusi.

7.3.4. Oluline on õppejõudude üleeuroopaline liikuvus, eelkõige kõrghariduses, kasutades ELi elukestva õppe programmi ja/või muid spetsiaalselt selleks kavandatud vahendeid. Euroopas on vaja suurendada liikuvust ja kogemuste vahetamist mitte üksnes ülikoolide vahel, vaid asjakohasel juhul ka akadeemilise ja ärimaailma vahel. Tuleb välja töötada programmid, mis võimaldavad õppejõududel viibida teistes õppeasutustes ja/või erasektoris, et nad saaksid tõeliselt osaleda, õppida ja areneda.

8. Partnerluspõhimõte

8.1. Ettevõtlusalase õppetegevuse kavandamisel tuleks konsulteerida ettevõtjatega. See on vajalik tagamaks, et koolilõpetajatel on olemas edu saavutamiseks vajalikud oskused. Ettevõtjaid tuleks kutsuda aktiivsemalt osalema juhtide ja töötajate koolitamises sellistes valdkondades nagu ettevõtlus, koostöö ja oma ettevõtte juhtimises osalemine. Ettevõtjad peaksid koolitama oma töötajaid ka vajalike oskuste ja uute teadmiste, samuti otsuste tegemise tavade osas, võimaldades neil sellistes koolitusprogrammides osaleda. Lisaks peaksid nad tegema koostööd hariduskogukonnaga, et noored saaksid teadmisi tööturust ja leiaksid endale seal koha.

8.2. Seos ametiühingute ja noorte vahel on koolitusvaldkonnas eriti oluline. Ametiühingud saavad osaleda noorte koolitamises väljaspool koole või hariduskeskusi asuvas töökeskkonnas. Kõige kogenumad ja professionaalsemad töötajad võivad töötada noorte töötajate, praktikantide ja vabatahtlikega kui mentorid ja juhendajad või hakata õpetajateks spetsiaalsetes õpipõhisõppeasutustes. Need seosed ettevõtetega on olulised, et anda noortele teadmisi tööturu toimimisest ja töösuhetest. Õpetajate ametiühingud on tähtis vahend tõhusa haridus- ja koolituspoliitika väljatöötamisel, kuid ettevõtetega suhtlemine on otsustava tähtsusega.

8.3. Eelkõige sotsiaalse partnerluse raames peavad tööandjate ja töövõtjate organisatsioonid olema kaasatud riiklike elukestva õppe strateegiate ning noortegarantiide rakendamise tegevuskavade väljatöötamisse. Komitee toetab Euroopa sotsiaalpartnerite väljatöötatud noorte tööhõive tegevusraamistikku⁽³⁵⁾.

8.4. Ka kodanikuühiskonna organisatsioonide osaluse tagamine on ülimalt tähtis. See võimaldaks erinevatel kodanikuühiskonna organisatsioonidel (mis on keskendunud naistele, noortele, peredele, puuetega inimestele, siserändajatele, vähemustele ja teistele rühmadele) keskenduda mõjusamalt konkreetsete kodanikerühmade vajadustele ja prioriteetidele haridussüsteemis ja tööturul.

8.5. Jätakuvalt on oluline roll perekonnal, nagu juba mainiti komitee arvamuses⁽³⁶⁾.

⁽³⁵⁾ Framework of Action on Youth Employment.

⁽³⁶⁾ ELT C 68, 6.3.2012, lk 1.

9. Nii olemasolevate kui ka uute programmide tõhus kasutamine

9.1. Komisjoni uue haridus-, koolitus-, noorte- ja spordiprogrammi (2014–2020) „Erasmus+”⁽³⁷⁾ eesmärk on edendada oskusi ja tööalast konkurentsivõimet ning ajakohastada haridus- ja koolitussüsteeme ning noorsootööd. Seitsmeaastase programmi eelarve on 14,7 miljardit eurot, mis tähendab praeguste kulutuste tasemega võrreldes 40 %-list suurenemist ja näitab ELi pühendumust investeerida nendesse valdkondadesse. „Erasmus+” pakub rohkem kui neljale miljonile eurooplasele võimaluse õppida, saada töökogemus või teha vabatahtlikku tööd välismaal. See on oluline edusamm, millel on märkimisväärne potentsiaal ettevõtlusalase hariduse toetamisel, näiteks ergutades haridusasutuste ja ettevõtete koostöö süvalaiendamist kõrghariduse teadmusühendustes ning kutsehariduse ja -koolituse valdkondlikes oskusühendustes.

9.2. On veel teisigi programme ja vahendeid, millega toetatakse ettevõtlusalast haridust Euroopa Liidus: **ESF**⁽³⁸⁾, **ESCO – oskuste, pädevuste, kvalifikatsioonide ja ametite Euroopa klassifikaator**⁽³⁹⁾, **COSME**⁽⁴⁰⁾, „**Horisont 2020**”⁽⁴¹⁾, **noorte tööhõive algatus**⁽⁴²⁾ ja „**Loov Euroopa**”⁽⁴³⁾.

Brüssel, 27. mai 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽³⁷⁾ „Erasmus+”, ELT L 347, 20.12.2013, lk 50.

⁽³⁸⁾ ESF.

⁽³⁹⁾ ESCO.

⁽⁴⁰⁾ http://ec.europa.eu/cip/cosme/index_en.htm

⁽⁴¹⁾ http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm?pg=home&video=none

⁽⁴²⁾ COM(2013)0144 final.

⁽⁴³⁾ Loov Euroopa.